

RAQAMLI TO'LOVLAR VA NAQD PULSIZ IQTISODIYOT: O'ZBEKISTON MISOLIDA STATISTIK TAHLIL

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Abdimurodov Akbar Dilshod o'g'li

Ustoz: Abduraxmonov Abduazim Djalaliddinovich

Ilmiy maqola. 2026-yil oktabr holatiga

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda raqamli to'lovlar va naqd pulsiz hisob-kitoblarning so'nggi yillardagi rivoji Markaziy bank ma'lumotlari va tahliliy hisobotlar asosida o'rganilgan. Statistik tahlil to'rt usulda olib borildi: o'rtacha yillik o'sish sur'ati (CAGR) hisobi, to'lov oqimlari tarkibidagi ulushlarni solishtirish, terminal aylanmasi o'sishini kartalar soni va ulardan foydalanish jadalligiga ajratish hamda ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi tafovutlarni imkoniyatlar nisbati (odds ratio) bilan baholash. Natijalarga ko'ra, bank kartalari orqali amalga oshirilgan operatsiyalar hajmi 2021–2025 yillarda taxminan besh baravar oshgan, naqd pulsiz karta to'lovlarining nominal YaIMga nisbati esa taxminan 25 foizdan 72 foizga yetgan. 2025 yilda o'sishning yarmidan biroz ko'prog'i kartalar sonining ko'payishidan kelgan bo'lsa, 2026 yilning dastlabki yetti oyida o'sishning uchdan ikki qismidan ko'prog'i kartadan foydalanish jadalligining ortishiga to'g'ri keladi. Shu bilan birga, raqamli to'lovlardan foydalanishda ta'lim, bandlik va hudud bo'yicha sezilarli tafovutlar saqlanib qolmoqda.

Kalit so'zlar: raqamli to'lovlar, naqd pulsiz iqtisodiyot, bank kartalari, terminal to'lovlari, UzQR, moliyaviy inklyuziya, o'rtacha yillik o'sish, imkoniyatlar nisbati.

KIRISH

Naqd pulsiz iqtisodiyot — hisob-kitoblarning katta qismi naqd pulsiz, raqamli kanallar (bank kartasi, mobil ilova, QR-kod) orqali amalga oshiriladigan iqtisodiy muhit. U iqtisodiyot shaffofligini oshiradi, naqd pulni tashish, saqlash va hisoblash xarajatlarini kamaytiradi, soliq nazoratini osonlashtiradi hamda aholini

rasmiy moliya tizimiga jalb qiladi. O'zbekistonda bu jarayon so'nggi yillarda keskin tezlashdi: Markaziy bank ma'lumotiga ko'ra, moliyaviy hisobga ega kattalar ulushi 2017 yildagi 37 foizdan 2024 yilda 60 foizga yetgan (Markaziy bank, 2025).

Siyosat ham jarayonni tezlashtirmoqda. 2026-yil 1-aprelidan taxminan 28 ming turdagi tovar va xizmat uchun naqd pulsiz to'lov majburiy qilindi; ular orasida yoqilg'i, alkohol va tamaki mahsulotlari, kommunal va davlat xizmatlari bor (Daryo, 2026; Kun.uz, 2026). Ko'chmas mulk va ayrim transport vositalari bitimlari uchun bank-notarius elektron tizimi joriy etildi. 2026-yil 1-iyuldan esa yuridik shaxslar yagona UzQR kodi orqali to'lovni qabul qilishi majburiy (UzDaily, 2026).

Tadqiqotning maqsadi — O'zbekistonda naqd pulsiz to'lovlar rivojini mavjud statistik ma'lumotlar asosida miqdoriy baholash. Maqolada to'rt savolga javob izlanadi: to'lov hajmlari qanchalik tez o'smoqda; naqd pulning ulushi qanday o'zgarmoqda; o'sish nimadan kelmoqda — kartalar sonining ko'payishidanmi yoki ulardan faolroq foydalanishdanmi; raqamli to'lovlardan kimlar hali chetda qolmoqda.

MA'LUMOTLAR VA USLUBIYAT

Tahlil ikkilamchi ma'lumotlarga tayanadi:

- O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining «Naqd pul muomalasi» sharhi (2026-yil fevral), unda 2025 yil natijalari keltirilgan;
- KPMG O'zbekiston tomonidan Markaziy bank buyurtmasi bilan tayyorlangan to'lov tashkilotlari bozori sharhi (2026);
- Markaziy bank va Osiyo taraqqiyot banki (ADB) hamkorligida o'tkazilgan moliyaviy inklyuziya so'rovi (2025) natijalari;
- Markaziy bank ma'lumotlarining Kun.uz, UzA, Daryo va UzDaily nashrlarida e'lon qilingan ko'rinishi.

Qo'llangan usullar:

- **O'sish sur'ati va CAGR.** O'rtacha yillik o'sish sur'ati oxirgi va dastlabki qiymat nisbatidan davr uzunligiga teng darajadagi ildiz chiqarib, undan birni ayirish orqali topildi.

- **Ulushlar va foiz punktlari.** Tarkibiy o'zgarishlar foiz punkti (p.p.) bilan ifodalandi.

- **Dekompozitsiya.** Terminal aylanmasi ikki omil ko'paytmasi sifatida qaraldi: $\text{aylanma} = \text{kartalar soni} \times \text{bitta kartaga to'g'ri keladigan aylanma}$. Omillarning hissasi logarifmik ajratish bilan aniqlandi.

- **Imkoniyatlar nisbati (OR).** Ikki guruhda «foydalanadi» ulushining «foydalanmaydi» ulushiga nisbati hisoblanib, bu nisbatlar bir-biriga bo'lindi. OR birdan qancha katta bo'lsa, guruhlar orasidagi tafovut shuncha kuchli.

- **Trend ekstrapolyatsiyasi.** Kuzatuv nuqtalari kam bo'lgani uchun faqat oddiy chiziqli ekstrapolyatsiyadan foydalanildi.

Cheklovlar. Birinchidan, ma'lumotlar ikkilamchi manbalardan olingan; ayrim ko'rsatkichlar matbuotda Markaziy bank ma'lumotiga tayanib keltirilgan va yaxlitlangan. Ikkinchidan, «terminal orqali o'tgan mablag'lar», «bank kartalari bilan operatsiyalar» va «raqamli to'lovdan foydalanish» turli o'lchovlar bo'lib, ularni bir-biri bilan to'g'ridan-to'g'ri qo'shib yoki taqqoslab bo'lmaydi. Uchinchidan, barcha pul ko'rsatkichlari nominal, ya'ni inflyatsiyadan tozalanmagan. To'rtinchidan, so'rov tanlanmasining hajmi manbalarda keltirilmagani uchun ishonch oralig'i va statistik ahamiyatlilik hisoblanmadi. Beshinchidan, maqola sababiy ta'sirni isbotlamaydi: u tavsifiy tahlil.

NATIJALAR

Bank kartalari va to'lov infratuzilmasi

Bank kartalari soni 2023-yil boshidagi 34,2 mln dan 2026-yil boshida 68,3 mln ga yetdi, ya'ni uch yilda deyarli ikki baravar oshdi (Kun.uz, 2026). Shu davr uchun o'rtacha yillik o'sish sur'ati taxminan 25,9% ni tashkil qiladi. Quyidagi jadvaldan ko'rinadiki, 2023 va 2024 yillarda kartalar soni yiliga 34–35% ga oshgan, 2025 yilda esa o'sish 10% atrofiga tushgan. 2026-yil 1-avgustga kelib kartalar soni 75,7 mln ga yetgan (UzA, 2026).

Bank kartalari soni

Sana	Kartalar soni (mln)	Oldingi 12 oydagi o'sish
2023-yil 1-yanvar	34,2	—
2024-yil 1-yanvar	46,2	+35,1%
2025-yil 1-yanvar	62,0	+34,2%
2026-yil 1-yanvar	68,3	+10,1%
2026-yil 1-avgust	75,7	+10,9% (yil boshidan)

Manba: Kun.uz (2026), Uza (2026) ma'lumotlari asosida o'sish sur'atlari hisoblangan.

Terminallar soni 2025-yil boshidagi 426 225 tadan 2026-yil boshida 430 762 taga (+1,1%) oshgan, 2026-yil 1-avgustda esa 453,5 mingga yetgan. Bankomat va infokiosklar soni 29 909 dan 40 090 gacha (+34,0%) va 47,0 mingga ko'paygan (Kun.uz, 2026; Uza, 2026). Terminallar soni kartalarga nisbatan ancha sekin o'sgani sababli, bitta terminalga to'g'ri keladigan kartalar soni 2025-yil boshidagi taxminan 146 tadan 2026-yil boshida 159 taga, 2026-yil 1-avgustda esa 167 taga ortgan (hisob-kitob natijasi). Bu infratuzilma kartalar o'sishidan orqada qolayotganini, yuklama esa ortayotganini ko'rsatadi.

To'lov hajmi: kartalar va terminallar

KPMG tadqiqotiga ko'ra, bank kartalari bilan amalga oshirilgan operatsiyalar hajmi 2021-yildagi 297 trln so'mdan 2025 yilda 1 493 trln so'mga oshgan; bu taxminan 5,0 baravar yoki yiliga o'rtacha 50% o'sish demakdir (KPMG, 2026). Bu raqamni tekshirdik: 1 493 ning 297 ga nisbatidan to'rtinchi darajali ildiz chiqarilsa, taxminan 1,497 chiqadi, ya'ni 49,7% — manbadagi qiymatga mos.

Bank kartalari orqali to'lovlar, 2021 va 2025 yillar

Ko'rsatkich	2021	2025	O'zgarish
Kartalar bilan operatsiyalar hajmi (trln so'm)	297	1 493	≈5,0 baravar; CAGR ≈50%
Naqd pulsiz operatsiyalar ulushi (kartalar operatsiyalari ichida)	68%	81%	+13 p.p.

Ko'rsatkich	2021	2025	O'zgarish
Naqd pulsiz karta to'lovlari (trln so'm, taxminiy)	≈202	≈1 209	CAGR ≈56%
Naqd pulsiz karta to'lovlari / nominal YaIM	≈25%	≈72%	+47 p.p.

Manba: KPMG (2026); uchinchi qator hisob-kitob natijasi (hajm × naqd pulsiz ulush).

Uchinchi qator muhim xulosani beradi: kartalar bilan operatsiyalarning umumiy hajmi yiliga taxminan 50% ga o'sgan bo'lsa, ularning naqd pulsiz qismi taxminan 56% ga o'sgan, ya'ni naqd pulsiz komponent umumiy oqimdan tezroq kengaygan (ulushlar yaxlitlangani uchun hisob taxminiy). Nominal YaIM shu davrda yiliga taxminan 16% ga o'sgan (KPMG, 2026), demak, karta to'lovlari YaIMga qaraganda taxminan uch baravar tez o'sgan. To'lov hajmining YaIMga nisbati bu sohada O'zbekiston mintaqa yetakchilaridan biri ekanini ko'rsatadi; undan yuqori ko'rsatkich faqat Qozog'istonda qayd etilgan (taxminan 121%) (UzDaily, 2026). O'zbekiston darajasi Qozog'istonning taxminan 60% iga teng, ya'ni o'sish uchun zaxira bor.

Terminallar orqali o'tgan mablag'lar Markaziy bank ma'lumotiga ko'ra 2024 yilda 326,7 trln, 2025 yilda 460,3 trln so'mni tashkil etgan (+40,9%) (Kun.uz, 2026). 2026-yil yanvar–iyulida bu ko'rsatkich 387,4 trln so'mga yetib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 44,3% ga oshgan va 2025 yil yillik hajmining taxminan 84% ini tashkil etgan (UzA, 2026). Agar o'sish sur'ati yil oxirigacha o'zgarmasa, 2026 yil uchun taxminan 660 trln so'm kutilishi mumkin (prognoz oddiy taxminga asoslangan va rasmiy emas).

Naqd pulning ulushi

Markaziy bankning «Naqd pul muomalasi» sharhiga ko'ra, 2025 yilda banklarga kelib tushgan umumiy pul oqimi (naqd va terminal tushumlari) 1 075 trln so'mni tashkil etib, oldingi yilga nisbatan 28% o'sgan. Terminal tushumlarining (mobil ilovalar orqali to'lovlar bilan) ulushi shu oqimda 40% dan 43% ga, savdo va

xizmatlar sohasida esa 44% dan 48% ga ko'tarilgan, ya'ni mos ravishda 3 va 4 foiz punktga oshgan. Muomaladagi naqd pulning pul massasidagi ulushi 2026-yil 1-yanvar holatiga 18,1% ni tashkil etib, bir yil avvalgiga nisbatan 1,1 foiz punktga pasaygan (Markaziy bank, 2026).

Biroq naqd pul mutlaq hajmda kamaymayapti. 2025 yilda banklarga naqd pul tushumi 114 trln so'mga yoki 23% ga oshib, 615 trln so'mga yetgan; naqd pul yechib olish esa 635 trln so'mni tashkil etgan (Markaziy bank, 2026). Demak, naqd pulsiz iqtisodiyotga o'tish naqd pulning yo'qolishi emas, balki uning nisbiy ulushining pasayishidir. Yana bir muhim belgi: kartalarga tushgan mablag' 2025 yilda 1,4 baravar (taxminan 40%) o'sgan, ulardan naqd yechib olingan summa esa 279 trln so'm bo'lib, bu oldingi yilgidan (taxminan 225 trln) taxminan 24% ko'p. Ya'ni kartaga tushgan pulning tobora kattaroq qismi raqamli holda qolmoqda.

O'sish manbai: kartalar sonimi yoki foydalanish jadalligi?

Terminal aylanmasi o'sishini ikki omilga ajratish mumkin. 2025 yil uchun yil boshi va yil oxiridagi kartalar sonining o'rtachasi olindi (54,1 va 65,1 mln): o'rtacha kartalar soni 20,4% ga oshgan, bitta kartaga to'g'ri keladigan yillik aylanma esa 6,0 mln dan 7,1 mln so'mga, ya'ni 17,0% ga ko'tarilgan. 2026-yil yanvar–iyulida Markaziy bank bitta kartaga o'rtacha oylik tushum 562 ming so'mdan 731 ming so'mga (taxminan 30%) oshganini xabar qilgan (UzA, 2026). Aylanma 44,3% ga o'sganini hisobga olsak, kartalar bazasining o'sishi taxminan 11% ga teng chiqadi.

Terminal aylanmasi o'sishining dekompozitsiyasi

Davr	Aylanma o'sishi	Kartalar soni o'sishi (hissasi)	Bitta kartaga aylanma o'sishi (hissasi)
2025 yil (2024 ga nisbatan)	+40,9%	+20,4% ($\approx 54\%$)	+17,0% ($\approx 46\%$)
2026 yanvar–iyul (2025 ning shu davriga nisbatan)	+44,3%	$\approx +11\%$ ($\approx 28\%$)	+30,1% ($\approx 72\%$)

Manba: Kun.uz (2026), UzA (2026) ma'lumotlari asosida hisoblangan; hissalar logarifmik ajratish bilan topilgan. Ikki qator turli usulda tuzilgani uchun ular o'rtasidagi taqqoslash taxminiy.

Natija aniq yo'nalishni ko'rsatadi: o'sish manbai «ko'proq karta»dan «kartadan ko'proq foydalanish»ga ko'chmoqda. Bu kartalar bozori to'yinish bosqichiga kirayotgani bilan mos keladi (oldingi bo'limdagi 10% o'sish).

Majburiy naqd pulsiz to'lovning dastlabki ta'siri

Yoqilg'i quyish shoxobchalarida majburiy rejim joriy etilgan dastlabki kunlarda kunlik naqd pulsiz tushum 1-aprelda 93,2 mlrd so'mdan 2-aprelda 152,6 mlrd so'mga (+63,7%) oshgan; shundan bank kartalari bo'yicha tushum 80,9 mlrd dan 138,6 mlrd so'mga (+71,3%) ko'tarilgan va naqd pulsiz tushumning taxminan 90% ini kartalar tashkil etgan (Daryo, 2026). Bu faqat ikki kunlik taqqoslash: nazorat guruhi yo'q, kunlik tebranishlar hisobga olinmagan, shuning uchun uni sababiy ta'sir bahosi deb bo'lmaydi. Shunga qaramay, u ma'muriy qarorlar to'lov xulqini tezda o'zgartirishi mumkinligini ko'rsatadi.

To'lov kanallari tarkibi

2025 yilda to'lov tashkilotlari orqali o'tgan operatsiyalar 412 trln so'mni, banklarning mobil ilovalari orqali esa 646 trln so'mni tashkil etgan; ikki kanal yig'indisida mobil bank ulushi taxminan 61% (hisob-kitob natijasi). Eng yirik to'lov tashkiloti Paynet 2025 yilda 988 mln operatsiya orqali 142 trln so'm o'tkazgan, bu bitta operatsiya uchun o'rtacha taxminan 144 ming so'm demakdir. Markaziy bank reyestrda 51 ta to'lov tashkiloti bor, nazorat talablari qattiqlashgani (aksiyadorlik jamiyati shakli, ustav kapitalining 10 mlrd dan 20 mlrd so'mga oshirilishi) bozor konsolidatsiyasiga olib bormoqda (KPMG, 2026; UzDaily, 2026).

Raqamli to'lovlardan foydalanishdagi tafovutlar

Markaziy bank va ADB so'rovida respondentlarning taxminan 72% i 2025 yilda raqamli to'lov amalga oshirgan yoki qabul qilgan; 2021 yilda bu ulush 39% edi (Daryo, 2026). Bu 33 foiz punktga, ya'ni yiliga o'rtacha taxminan 8 foiz punktga o'sish demakdir. Ayni paytda 21% respondent faqat naqd pulga tayanishini aytgan,

ularning 69% i sabab sifatida odatni ko'rsatgan. Internet orqali xarid qiluvchilar atigi 13%, ularning 33% i tovar yetkazilganda naqd to'lashni afzal ko'radi. To'lov usullari orasida terminal orqali karta to'lovi 60%, QR-kod ilovalari 39%, kartadan kartaga yoki mobil hamyon orqali o'tkazmalar 16% respondent tomonidan ishlatiladi (Daryo, 2026). 2025-yil iyun so'rovida kundalik to'lovlarda respondentlarning 15% i faqat naqd, 33% i faqat karta, 52% i esa ikkalasidan foydalangani, 87% i ish haqini karta orqali olishi, 88% i kommunal xizmatlarga mobil ilova orqali to'lashi aniqlangan (Kun.uz, 2025).

Guruhlar bo'yicha tafovutlarni imkoniyatlar nisbati (OR) bilan baholash mumkin.

Raqamli to'lovdan foydalanishdagi tafovutlar (2025)

Guruhlar	Foydalanuvchilar ulushi	Farq (p.p.)	Imkoniyatlar nisbati (OR)
Shahar va qishloq	77% va 66%	11	$\approx 1,7$
Oliy ma'lumotli va 8–9 yillik ma'lumotli	89% va 60%	29	$\approx 5,4$
Toshkent shahri va janubiy hududlar	84% va 56%	28	$\approx 4,1$
Ishlovchilar va ishsizlar	93% va 54%	39	$\approx 11,3$

Manba: Daryo (2026) ma'lumotlari asosida OR hisoblangan.

Eng katta tafovut bandlik va ta'lim bo'yicha: ishlovchilarning raqamli to'lovdan foydalanish imkoniyati ishsizlarnikidan taxminan 11 baravar, oliy ma'lumotlilarniki esa boshlang'ich-o'rta ma'lumotlilarnikidan taxminan 5 baravar yuqori. Shahar va qishloq o'rtasidagi tafovut nisbatan kichik ($OR \approx 1,7$), ammo hududiy farq (Toshkent va janub) sezilarli. Talabalar (84%), pensiyadagilar (71%) va o'z-o'zini band qilganlar (67%) oraliq o'rinda turadi. Muhim ogohlantirish: bandlik, ta'lim, hudud va daromad o'zaro bog'liq, shuning uchun bu nisbatlar har bir omilning mustaqil ta'sirini emas, balki «xom» bog'liqlikni ko'rsatadi. Yashirin omil

guruhlar tafovutini bo'rttirib yoki yashirib ko'rsatishi mumkin (Simpson paradoksi mantig'i). Mustaqil ta'sirni ajratish uchun so'rovning individual ma'lumotlari ustida ko'p o'zgaruvchili logistik regressiya kerak bo'ladi; bunday ma'lumot ochiq manbalarda mavjud emas.

Trend tahlili va 2030 yil maqsadi

KPMG sharhida 2030 yilga kelib savdo va xizmatlarda naqd pulsiz to'lovlar ulushini 75% ga yetkazish kutilayotgani keltirilgan (UzDaily, 2026). Markaziy bank ma'lumotida savdo va xizmatlar sohasida terminal tushumlari ulushi 2024 yildagi 44% dan 2025 yilda 48% ga oshgan (yiliga +4 p.p.). Agar shu sur'at saqlansa, chiziqli ekstrapolyatsiya 2030 yilga taxminan 68% ni beradi ($48\% + \text{besh yil} \times 4 \text{ p.p.}$). 75% ga yetish uchun esa yiliga taxminan 5,4 p.p. o'sish kerak, ya'ni joriy sur'atdan taxminan 35% tezroq. Umumiy pul oqimida terminal ulushi (43%, yiliga +3 p.p.) 50% ga taxminan 2028 yil atrofida yetishi mumkin. Ikkita ko'rsatkich ta'rifi bir xil bo'lmasligi mumkin va atigi ikki yillik kuzatuv asosida qilingan ekstrapolyatsiya ishonchsiz; shu bilan birga 2026-yil aprelidagi majburiy rejim va UzQR sur'atni oshirishi mumkin.

MUNOZARA

Natijalar to'rtta xulosaga olib keladi.

Birinchidan, o'sish turi o'zgarmoqda. 2023–2024 yillarda kartalar sonining portlovchi o'sishi (yiliga 34–35%) asosiy omil bo'lgan; 2025 yildan boshlab kartalar bozori to'yina boshladi va o'sishning asosiy qismi kartadan foydalanish jadalligiga ko'chdi. Banklar va to'lov tashkilotlari uchun bu raqobat «yangi mijoz jalb qilish»dan «mavjud mijozning kundalik to'lovlarini o'z ilovasiga olish»ga o'tayotganini bildiradi. Mobil bankning to'lov tashkilotlaridan oldinda ekani (taxminan 61% ulush) ham shu bilan mos.

Ikkinchidan, naqd pul yo'qolmayapti, ulushi kamaymoqda. Naqd pul tushumi mutlaq hajmda 23% ga oshgan, lekin pul massasidagi ulushi 1,1 p.p. ga pasaygan. Naqd pulga bog'liqlikning sabablari orasida odat birinchi o'rinda (69%), texnik sabablar (terminal yo'qligi yoki ishlamasligi) esa kichik ulushga ega (Kun.uz,

2025). Demak, siyosatning yumshoq qismi — ishonch, savodxonlik va odatlarni o'zgartirish — qattiq qismi (terminal, QR) kabi muhim.

Uchinchidan, raqamli bo'linish saqlanib qolmoqda. Ta'lim, bandlik va hudud bo'yicha tafovutlar keng. Majburiy rejimlar (yoqilg'i, kommunal to'lovlar kabi) tez natija beradi, ammo qishloq hududlari, ishsizlar va past ta'limli aholi uchun qo'shimcha choralar — moliyaviy savodxonlik, sodda interfeys, yetarli bankomat va terminal tarmog'i — zarur. Bunda ishsizlar va ishlovchilar o'rtasidagi katta tafovut raqamli to'lovlarning ko'p jihatdan ish haqi kartaga o'tkazilishi orqali tarqalayotganini taxmin qilishga asos beradi, lekin bu taxmin mavjud ma'lumotlar bilan tasdiqlanmagan.

To'rtinchidan, xavflar o'sish bilan birga kengayadi. To'lov hajmi ortgani sari kiberxavfsizlik, firibgarlikdan himoya va tizim uzluksizligi masalalari dolzarblashadi (UzA, 2026). Bozor konsolidatsiyasi va qattiqlashayotgan talablar bu xavflarni kamaytirishga qaratilgan.

Tadqiqotning asosiy cheklovlari: tahlil ikkilamchi va yaxlitlangan ma'lumotlarga tayanadi, o'lchovlar turlicha, qiymatlar nominal, so'rov tanlanmasi hajmi noma'lum, dekompozitsiya va prognozlar oddiy taxminlarga asoslangan. Keyingi tadqiqotlarda Markaziy bankning statistik byulletenlaridagi to'liq vaqt qatorlari, real (inflyatsiyadan tozalangan) hajmlar va so'rovning individual ma'lumotlari asosida ko'p o'zgaruvchili tahlil o'tkazish tavsiya etiladi.

XULOSA

O'zbekistonda naqd pulsiz to'lovlar bir necha yil ichida chekka hodisadan iqtisodiy hayotning asosiy qismiga aylandi: kartalar bilan operatsiyalar 2021–2025 yillarda yiliga o'rtacha 50% ga o'sib, to'lov hajmining nominal YaIMga nisbatini taxminan 25% dan 72% ga yetkazdi.

O'sishning mohiyati o'zgarmoqda. Kartalar soni o'sishi sekinlashib (2025 yilda taxminan 10%), terminal aylanmasi o'sishida kartadan foydalanish jadalligining hisyasi 2026 yilda taxminan 72% ga yetdi.

Naqd pul mutlaq hajmda o'sishda davom etmoqda, ammo pul massasi va to'lov oqimlaridagi ulushi kamaymoqda. Naqd pulsiz iqtisodiyot yo'qotish emas, balki tarkibiy siljish jarayoni.

Raqamli to'lovlardan foydalanishda ta'lim, bandlik va hudud bo'yicha tafovutlar katta: ishlovchilar va ishsizlar orasida imkoniyatlar nisbati taxminan 11, oliy ma'lumotli va 8–9 yillik ma'lumotli aholi orasida taxminan 5. Shu sababli keyingi bosqichda siyosat faqat infratuzilma va majburiy rejimlarga emas, moliyaviy savodxonlik va chetda qolayotgan guruhlariga ham qaratilishi kerak.

2030 yilgi 75% maqsadiga yetish uchun joriy sur'atdan taxminan 35% tezroq o'sish kerak; bu maqsad 2026-yildagi majburiy rejimlar va UzQR ta'siriga bog'liq bo'ladi.

FOYDALANILGAN MANBALAR

- 1.O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Naqd pul muomalasi sharhi, 2026-yil fevral. <https://cbu.uz/upload/iblock/c73/a0d97sfph7tohhczsw1i8u4z33oxhfb1/cash-circulation-2.pdf>
- 2.O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Xalqaro pul o'tkazmalari bo'yicha milliy uchrashuv (moliyaviy inklyuziya ko'rsatkichlari), 2025-yil noyabr. https://cbu.uz/en/press_center/news/3164646/
- 3.KPMG O'zbekiston. Overview of payment organizations in Uzbekistan (at request of the Central Bank of Uzbekistan), 2026. <https://kpmg.com/uz/en/insights/2026/09/overview-of-payment-organizations.html>
- 4.UzDaily. KPMG: Cashless payments in Uzbekistan reach 72% of GDP. <https://www.uzdaily.uz/en/kpmg-cashless-payments-in-uzbekistan-reach-72-of-gdp/>
- 5.Kun.uz. Cashless transactions surge as bank card usage rises across Uzbekistan, 2026-yil 9-fevral. <https://kun.uz/en/news/2026/02/09/cashless-transactions-surge-as-bank-card-usage-rises-across-uzbekistan>

6.UzA. В Узбекистане сохраняется динамичный рост объема безналичных платежей, 2026-yil 23-avgust. https://uza.uz/ar/posts/v-uzbekistane-soxranyaetsya-dinamichnyy-rost-obema-beznalichnyx-platezhey_898752

7.Daryo. 72% of people in Uzbekistan use digital payments, Central Bank survey finds, 2026-yil 16-mart. <https://daryo.uz/en/2026/03/16/72-of-people-in-uzbekistan-use-digital-payments-central-bank-survey-finds/>

8.Daryo. Uzbekistan mandates cashless payments for 28,000 goods and services, 2026-yil 2-aprel. <https://daryo.uz/en/2026/04/02/uzbekistan-mandates-cashless-payments-for-28000-goods-and-services/>

9.Daryo. Uzbekistan sees cashless fuel payments rise to \$12mn, 2026-yil 7-aprel. <https://daryo.uz/2026/04/07/uzbekistan-sees-cashless-fuel-payments-rise-to-12mn/>

10.Kun.uz. One in three Uzbeks has no savings – Central Bank survey, 2025-yil 29-iyul. <https://kun.uz/en/news/2025/07/29/one-in-three-uzbeks-has-no-savings-central-bank-survey>

11.Kun.uz. Deputy finance minister: transition to cashless transactions will drive down interest rates, 2026-yil 30-mart. <https://www.kun.uz/en/news/2026/03/30/deputy-finance-minister-transition-to-cashless-transactions-will-drive-down-interest-rates>